

Hdže je Bože kralestwo?

**Jezus praji: Bože kralestwo
njeprjindže tak, zo bychmy to
widželi; njebudže so tež prajić:
Hlej, tu abo tam wone je. Přetož
hlej, Bože kralestwo je mjez wami.**

Lukaš 17,20–21

Před wěstym časom – njewěm wjace, hdy to běše – sym wosebity srědk za kupanje dóstał. W jednej bleši běštej zelena kapalina a žolta kapalina njezměšanej. Zelena kapalina bě deleka, žolta horjeka. „Před wužiwanjom blešu přetrasc“ – tak móžach na etikeće čitać. A woprawdže: Hdyž blešu přetrasech, so mi zdaše, jako byštej so wobě kapalinje změšaloj. W bleši wuhladach nětko swětloželenu kapalinu a něšto ješće. Tola jenož někotre mjeńšiny po tym, zo běch blešu wotstajit, stej so wobě kapalinje zasozdělitoj: Zelena bě zaso deleka a žolta nad njej horjeka w bleši. Po wšěm zdaću měještej tutej kapalinje tajke rozdžělne kajkosće, zo jej njemóžeš prawje změšeć.

We wšěch nabožinach je to jara wažne prašenje: Kak słušatej Boži swět a zemski abo čłowjeski swět hromadže? Přetož je jasne, zo so Boži swět wot čłowjeskeho swěta rozeznawa. A tola móžemy tež na zemi něšto wot Božeje woprawdžitosće začuwać. Wostanje napjate prašenje: Kak móžu spóznać, hdže skutkujetej Boža wola a jeje woprawdžitosć hižo tule na zemi? A što je zemske, čłowjeske?

Jezus je jara husto wo Božim kralestwje rěčał. Wšitke jeho přédowanja so poprawom na tutu temu počahuja. Je cyle normalne, zo so Jezusowi kritikarjo jónu trochu nerwoznje prašachu: „Hdy přindže Bože kralestwo?“ Jezusowa wotmołwa bě chětro krótka a direktna: „Bože kralestwo njeprjindže tak, zo bychmy to widželi; njebudže so tež prajić: Hlej, tu abo tam wone je. Přetož hlej, Bože kralestwo je mjez wami.“

Ja tutu sadu Jezusa tak rozumju, zo wón wo sebi samym rěči. We nim, we wosobje Jezusa, skutkuje hižo něšto z Božeje

woprawdžitosće tu na zemi. Kak wón rěči, kak wón jedna a postupuje, na tym móžemy widžeć a spóznać, što je Boža wola za tutu našu zemju a za cyle čłowjestwo.

My ludžo so k temu chilamy, zo so stajnje wot Boha a wot jeho dobreje wole za nas zdalujemy a wocuzbnjamy. Ze sebje pak njejsmy kmani, swoje žiwjenje a wosud tuteho swěta na dobro změnić. Naš swět trjeba wumóženje, ale njemóže je sam docpěć. To widžimy runje w tutych njeměrných časach znowa.

Hlej, Bože kralestwo je mjez wami. – Tak je Jezus tehdy swojim posłucharjam prajił. Swjaty japoštoł Pawoł je jónu pisał: „Hlej, nětk je spodobny čas, hlej, nětk je džeń zboža.“

Wšudže tam, hdžež ludžo swoje žiwjenje jako wulkotny dar žiweho Boha spózna-

ja a hdžež so na Jezusowe skutkowanje, na jeho čerpjenje a zrowastanjenje dopominaja, tam móža tež Bože kralestwo a jeho woprawdžitosć začuwać a nazhonić. Tež my to móžemy.

Bože kralestwo a zemski swět njebudže-
tej ženje cyle změšanej, tak kaž so tež
njeještej změšaloj zelena a žolta kapalina
w bleši za kupanje. Žadyn křesćan abo ně-
kajki čłowjek njemóže Bože kralestwo na
zemi natwarić. Ale hdyž smy na Jezusowe
mjeno wukřćeni a hdyž swoje žiwjenje na
njeho wusměrjamy a jeho scěhujemy, bu-
dže tež přez nas něšto wot Božeho krale-
stwa na tutym swěće spóznamy. „Nětk
je spodobny čas za to.“ Dyrbimy so jenož
Jezusej a jeho kralestwu z cyłej wutrobu
wotewrić.

Christoph Rummel

Schadźenje slónca

31. winowca swjećimy reformaciski dzeń

Lube džěci, na poslednim dnju tuteho měsaca swjećimy wuznamny dzeń ewangelskeje cyrkwe, dopominacy na reformaciju, kotraž so před nimale 500 lětami wotmě. Ale je wam scyła znate, što tutón dzeń woznamjenja?

Reformaciski dzeń je wažny za ewangelisku cyrkej. Dyrbiće sebi to tak předstajíc, kaž zo by so na tutym dnju ewangelska cyrkej narodžiła. Do teho běchu wšitcy křescenjo jedne wulke zhromadženstwo w katolskej cyrkwi. Jeje nawoda bě bamž, kaž wón to tež w džensnišim času za katolskich wěriwych je.

Tehdy pak běchu někotři ludžo njespokojom ze swojej cyrkwi. Mjez nimi bě tež mnich Martin Luther z Eislebena. Wón kritizowaše wšelake postajenja katolskeje cyrkwe a žadaše se jeje wobnowjenje. Swoje mysle napisa w 95 tezach na taflu a přiklepa ju w lěće 1517 na durje Hrodowskeje cyrkwe we Wittenbergu. Na tutón podawk so kóždy lěto 31. oktobra spomina. Džak nowej technice knihišća móžeše Luther swoje tezy spěšnje rozmno-

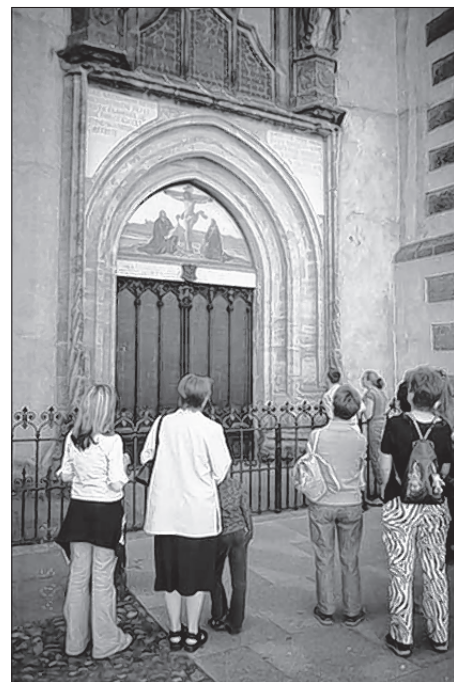
žiť. Tak móžachu wšitcy biskopja, fararjo a druzy ludžo jeho nowotarske mysle čitać.

Ale móžeće sej scyła předstajíc, kajku diskusiju Luther tehdy po wšěm kraju wubudži a kajke swary sebi dósta? Tola wón měješe zbožo. Hačrunjež běchu mnozy ludžo přećiwo jeho tezam, namaka Luther tola tež wjele přiwisnikow, kotřiž jeho podpěrowachu a škitachu. Zhromadnje stworichu nowy puć za wobnowjenje křescanskeje cyrkwe. Běše to narodjenje ewangelsko-lutherskeje cyrkwe.

Ewangelska cyrkej wobsteji hač do džensnišeho. Tež moja swójba a ja jej přislušamaj. Před džesac lětami smy se zhromadnje do Wittenberga došli. Tam smy se Hrodowsku cyrkej wobhladali, kotrež durje pokazuja 95 Lutherowych tezew, a tež wulkotne naměsto před njej. Běchmy na slědach Martina Luthera po puću.

Snadž móžeće se tež wy ze swójbu raz do Wittenberga dojeć. 31. winowc skići k temu dobrou skladnosć, wšako je reformaciski swjedžen za wšěch swobodny dzeń.

Waša Maria Wirtheč

Wopytowarjo před durjami Hrodowskeje cyrkwe we Wittenbergu, na kotrychž je 95 tezew Martina Luthera napisane. Z nimi zahaji so 1517 reformacija. Foto: M. Wirth

Serbski kónc tydženja

Hdy? Wot 9. do 11. oktobra 2015
Hdže? W Chołmje pola Niskeje
Štó? Wšitcy zajimcy: džěci, młodostni, dorosćeni, wowki a dźědojo
Što? Zhromadnje hrać, spěwać, rěčeć, Boha chwalić ...

Plaćizna: 50 eurow za dorosćenych, 15 eurow za džěci

Přizjewjenja pola: fararki Jadwigi Malinkoweje, Dróha měra 68, 02959 Slepó j.mahling@kkvsol.net, tel. 035773 998244
 Wjeselimy so na zhromadny kónc tydženja. Sće pódla? **Jadwiga Malinkowa**

„Liturgia Trinitatis“

Kompoziciju Sebastiana Elikowskeho-Winklera „Liturgia Trinitatis“, kotraž měješe prapremjeru na lětušim serbskim cyrkwiniskim dnju w Bukecach, zaspěwa chór Budyšin pod nawodom Michała Jancy znowa njedźelu, 25. oktobra, w 9.00 hodž. na němskich kemšach w Michałskej cyrkwi w Budyšinje.

Koncert w Njeswaćidle

„Zynki z barbow“ rěka multimedialny koncert skupiny SERVI pod nawodom serbskeho hudźbnika Jana Bělka, kotryž wotměje so reformaciski dzeń, 31. oktobra, w 17.00 hodž. w Njeswaćanskej cyrkwi. Zastup je darmotny. Wšitcy zajimcy su wutrobnje přeprošeni.

Ochranowske hesła 2016

Šěsnaty raz su lětsa w LND „Wšědne hesła“ jako serbska kniha wušli. Zestajit je je zaso Hinc Šolta z Lauterbacha. Ochranowske hesła so po cyłym swěće čitaja. Tak zwjazuje knižka z hesłami kóždy dzeń čitacu wosadu po wšěm swěće. Serbske wudaće nastaj w zhromadnym dźěle ze Serbskim ewangelskim towarstwom a je za 2,50 € pola předsydy SET a w Budyskej Smolerjec kniharni dóstać. **LND**

Zhromadźizna SET

Předsydstwo přeprašuje wutrobnje na sobustawsku zhromadźiznu na reformaciskim dnju, 31. oktobra, do Slepého. Zahajenje je w 14.00 hodž. z nutrnosću w cyrkwi, po tym pokročuje so w farskej bróžni.

Dnjowy porjad:

1. powitanje a swačina
 2. rozprawa předsydstwa
 3. rozprawa rewizora
 4. schwalenje rozprawow
 5. wólba rewizorow
 6. namjety za dalšu dźěławosć towarstwa
 7. přednošk wo Slepjanskej narěči
- Kónc budže někak w 17.00 hodž.

Čłonojo SET a dalši, kotřiž so za serbske ewangelske wosadne žiwjenje zajimaja, su lubje wítani. Poskićuje so transport z Budyšina do Slepého. Zajimcy njech so prošu pola Měrcina Wirtha přizjewja (tel.: 03591 497226, wječor: 03591 605371).

Měrcin Wirth

„Mjez Křičom a Lubatu“

Po tym zo je so w swojej knize „Pod Čornobohom – Unterterm Czorneboh“ wěnowať kónčinje pod stawnej lužiskej horu, zhladuje wudawaćel Marko Grojlich w swojej najnowšej knize „Mjez Křičom a Lubatu • Zwischen Lutherberg und Löbauer Wasser“ nětko do młódšich stawiznow serbskich narańšich wsow mjez pahórčinu a holu. Hromadził je kopicu historiskich serbskich nowinskich přinoškow wo wšědnym žiwjenju a njewšědných podawkach w šěsć něhdy ryzy serbskich wosadach Poršicy, Budyšink, Bart, Hrodžišćo, Hućina a Malešecy a je tute hromadže z wurězkami ze serbskeje literatury zestajit k zajimawej a zabawnej čitance. Přezcytnje dwurěčna kniha posrědkuje žiwu wobraz wo žiwjenju na wsy w druhej połojcy 19. a w přěních lětdžesatkach 20. lětstotka. Myslena je wosebje tež za němskich potomnikow serbskich dźědow a wowkow. Snadž tón abo tamny w njej njenadžicy na jednoho ze svojich prjedownikow storči. **LND**

Mjez Křičom a Lubatu • Zwischen Lutherberg und Löbauer Wasser. Historiske powěsće a stawiznički z narańšich Serbow, wudať a z hornjoserbsčiny přełožit Marko Grojlich, 336 s., wobrazy a faksimile, kruta wjazba, 978-3-7420-2295-0, 16,90 €

Nowy sakski biskop dr. Carsten Rentzing zapokazany

Sobotu, 29. awgusta, zhromadzi so wulka ličba sakskich duchownych w Drježdžanach, zo bychy so na zapokazanju noweho sakseho krajneho biskopa wobdžělili. Swjedženske kemše započinachy so z dołhim začahom duchownych, cyrkwinskeho wjednistwa a ekumeniskich hosći do Křižneje cyrkwyje. Po zawodnej liturgiji wuwjaza so dotalny biskop Jochen Bohl ze swojeho zastojnstwa. Po tym zapokaza biskop Gerhard Ulrich z Hannovera dr. Carstena Rentzinga do jeho noweho zastojnstwa jako sakski biskop. Wón wuzběhny, zo je Rentzing farar, kotryž Bože słowo z wjeselom wozjewja. Pisanosć a mnohota swěta trjebatej jasnu orientaciju a křesćanski zakład. Na prašenje, hač chce službu krajneho biskopa přewzać, wotmołwi dr. Rentzing jasnje: „Haj, z Božej pomocu.“ Samśnu wotmołwu dachu tež duchowni na prašenje, hač chcedža jeho službu přiwzać. Dr. Rentzing dósta žohnowanje a přiwza biskopski křiž klečo před woltarjom.

W předowanju wuzběhny nowozapokazany biskop, zo je Jezus Chrystus hluchoněmeho wustrowił. To je wulkotne znamjo za naš čas, hdyž mamy swój hlós pozběhnyč za němých a hluchich, za přesčěhanych, chudych a čekancow. Po předowanju hraješe młodžinska kapela Online z Markneukirchena, w kotrejž tež dr. Rentzingowa džowka sobu hraje, hnujacy gospelowy spěw „In Christ alone“. Hudžbnje wobrubichu swjedženske kemše tež znaty Drježdžanski Křižny chór a dujerjo Sakskeje pozawnoweje misije.

Wusahowace běše ekumeniske wobdžělenje. Arcybiskop Heiner Koch jako zastupjer katolskeje cyrkwyje, biskop Pytel (Ewan-

gelsko-Augsburgska cyrkej w Pólskej), farar Ženaty (českobratrska cyrkej), arcybiskop Janis Vanags (lutherska cyrkej w Letiskej), biskop Edwin Jayakumar (ewangelsko-lutherska cyrkej w Indiskej) a mnozy dalši žohnowachu biskopa abo so na čitanjach a při modlitwyje wobdžěllichu. Mócnje zaklinča džakny kěrluš „Njeh Bohu džakuje“ na kóncu dostojneje Božej služby.

Po kemšach wotmě so před Křižnej cyrkwyju program młodeje wosady a přijěće cyrkwinskeho wjednistwa z postrownej hodžinu. Sakski ministerski prezident Tilich wuzběhny wulke zasadženje biskopa Bohla za Saksku a mjenowaše jeho „politiskeho biskopa, kotryž je jasne słowa k aktualnym temam namakať“. Wón přeješe nowemu biskopej Carstenej Rentzingej wjele mocow a wuspěchow. *jm*

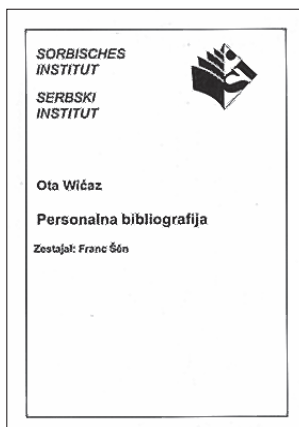
Biskop Gerhard Ulrich z Hannovera zapokaza fararja dr. Carstena Rentzinga do jeho noweho zastojnstwa jako biskopa sakseje krajneje cyrkwyje.

Foto: evlks

Bibliografija Oty Wićaza wuša

Lětsa w lěcu je w Małym rje-dže Serbskeho instituta wuša mała, ale jara wužitna kniha: „Personalna bibliografija“ Oty Wićaza. Zestajaj je ju Franc Šěn, kiž z tym wudžělk swojich dołholětnych slědženow wjetšemu publikumej spřístupni. Wosobowy a měštny register wudospołnitej knihu, wolóžitej wužiwarrej džěło a rešeršu z bibliografiju.

Ota Wićaz narodži so 1874 w Chwaćicach. Po studiju teologije, slawistiki a filozofije w Lipsku skutkowaše jako wučer, najdlěši čas w Stollbergu w Rudnych horach. Tam tež zemře w lěće 1952. Byrnjež lětdžesatki w cuzbje bydlił, sta so Wićaz z drje najaktiwnišim serbskim kulturnikom

w mjezywójnskim času. Bě z redaktorom serbskich časopisow kaž Łužicy a Časopisa Maćicy Serbskeje a tež knižneje protyki Předženak. Njesprócnijwe je wo serbskich literarnych stawiznach slědžil, je basnił, přeložował a recensował. Tež džensa hišće čitaš jeho stawiznske pojednanja, biografiske skicy a kulturne reportaže z wulkim dobytcom. Přez 1880 bibliografiskich pozicijow naliči Franc Šěn w předležacej knize, a je drje z telohowuchadžeć, zo njeje to hišće wšitko. Bjezdweła ma so Ota Wićaz z tym k najwuznamnišim kulturnym stawiznarjam ewangelskich Serbow liči.

Za jeho žiwjenski skutk spožči Lipšćan-

ska uniwersita Oće Wićazej 1947 čestny doktorat. Sam pak je na kóncu žiwjenja struchlišu bilancu sčahnył: „Nětko při kóncu swojeho žiwjenja sebi rozpominam, hač njeje moje cyłe džěło tola bylo po prózdny! – Tajka bojosć je zawěsće wopravnjena! Wšitke moje džěła su so wozjewiłe we našich časopisach. – Pomhaj Bóh sym dołhi čas nimale sam pisał. Ale tute časopisy su so zwjetša zničile!“ (str. 6)

Wot Franca Šěna zestajena bibliografija, kiž w dalokej měrje tež małe a rozbrojene džělčki Wićazowych wozjewjenow zapřijimuje, je wažna kročel k temu, zo wostanje jeho džěło přístupne a z tym njeje podarmo bylo. Přēju noweje knize wjele čitarjow-slědžerjow, kiž džěło Oty Wićaza dale wjedu. *Lubina Malinkowa*

Ota Wićaz, *Personalna bibliografija*, zestajaj Franc Šěn, Serbski institut, Budyšin 2015, ISBN 978-3-9816961-0-3

Serbja štom we Wittenbergu sadžili

Sobotu, 19. septembra, podachmy so z Hornjeje a Delnjeje Łužicy do Wittenberga, hdžež smy při wulkim projekće pomhali: sadzić štom w Lutherowej zahrodže. Wotpohlad je, zo sadži so hač do lěta 2017 pjeć stow štomow na płońinje něhdyšich měščanskich nasypow jako žiwy pomnik 500lětneho jubileja reformacije, kotraž zahaji so z wozjewjenjom 95 tezow při durjach Hrodowskeje cyrkwe.

Farar Kasch, kiž jubilejne předewzaća sobu přihotuje, rozjasni nam w nutrnosti na započatku nastaje projekta. Před sto lětami swěćeše so wopomnjeće reformacije za čas swětoweje wójny. Tehdyši jubilej měješe němskonacionalny raz. Při planowanju jubileja lěta 2017 bě zaměr, zaprijec do spominanja po móžnosći wšitke cyrkwe swěta. Reformatoram bě wažne, zo Chrystusowa cyrkej w jeho duchu skutkuje a so na tutym fundamencie stajnje dale wuwija. To je tež w přitomnosći a w přichodže trjeba. Ideja za založenje Lutheroweje zahrody nasta w lěće 2008. Italski zahradnik dopominaše so na znate wuprarenje Luthera: Hdy bych wědžał, zo jutře swět zahinjje, bych tola džensa hišće jablučinu sadžił. Štom je za křesćanow zdobom wobraz za cyrkej. W srjedziznje zahrody nastanje Lutherowa róža. Chrystusowy křiž je srjedzišćo křesćanskeho zmyslenja. Tehodla je so tutón symbol jako přenje w zahrodže stworił. Wšo druhe nastanje kołowokoło.

Serbski superintendent Jan Malink spominaše na zasadjenje reformatorow za Serbow a na fararjow, kiž běchu we Wittenbergu teologiju studowali a potom spomóžnje za Serbow we Łužicy skutkowa-

Serbska skupina po sadženju „serbskeho štomu“ w Lutherowej zahrodže we Wittenbergu

li. Farar Ingolf Kšenka postrowi nas deljoserbsce. Po tym sadžichmy symbolisce jako Serbski wosadny zwjazk a džětowa skupina „Serbska namša“ trubownik, kiž ma čisło 81. Serbski superintendent a farar Kšenka štom dosadzištaj a jemu přiłiwaštaj. Modlachmy so k Bohu za nas, za cyrkej a wšón swět. Nutrnosť w Lutherowej zahrodže zahaji so z reformaciskim kěrłušom „Jed’n twjerdy hród je naš Bóh sam“ a skónči so ze spěwom „Běži woda“.

Po wobjedže wobhladachmy sej znate městna reformacije a spominachmy na wažne wosobiny tehdyšeho časa: na Luthera při tezowych durjach Hrodowskeje cyrkwe; na kurwjercha Bjedricha Mudreho (1463–1525), kotryž měješe z 19 000 relikwijemi w hódnoće nimale dweju milionow lět wotpuska jednu z najwjetšich zběrkow a je drje katolik wostał, při wšém pak reformaciju spěchował a Luthera na hrodže Wartburg škitaj; na Justusa Jonasa (1493–1555), kiž bě Lutherowy swěrný sobupřełožer biblije a bydleše w něhdyšej kencliji napřečo Hrodowskeje cyrkwi.

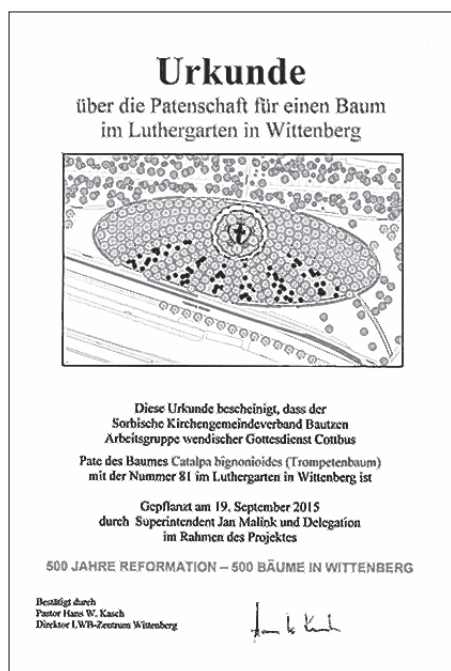
W měščanskej Marinej cyrkwi wobhladachmy sej wołtar z mólbami Lucasa Cranacha staršeho (1472–1553) a mlódsheho (1515–1586). W Jezusowym duchu je Bože wotkazanje při kulojnym blidže předstajene: Při nim njeje žane wosebite městno, je wotewrjene wšém, kiž su hlódni a lačni. Spominachmy na přenjeho ewangelskeho fararja tuteje cyrkwe Jana Bugenhaga (1485–1558), kiž bě so w pomorskim Wollinje narodžił a tehodla přimjeno dr. Pommer měješe. Hesło jeho žiwjenja bě: Hdyž Jezusa znaješ, dosaha to, tež hdyž wšelake druhe wěcy njewěš. Hdyž Jezusa njeznaješ, njewěš ničo, byrnjež by druhe wěcy wuknył. Wón bydleše na farje pódla cyrkwe.

Sup. Malink (naprawo) a farar Kšenka štom dosadzištaj a jemu přiłiwaštaj.

Taflička při „serbskim štomje“ Fota: L. Sachsa

Wopismo wobkrući serbske kmótristwo nad trubownikom č. 81.

Widžachmy tež symbol ščuwanja křesćanow přečiwo židam, tak mjenowane „židowske swinjo“ z lěta 1304 wonka při rózku cyrkwe. Byrnjež je Luther na započatku židam přichileny był, je so wón pozdžišo přečiwo nim wuprajil. Wjeršk hidy a zaničowanja zahaji so w Němskej w lěće 1938 z pogromowej nocu. Połsta lět pozdžišo položichu na městnje pod hanjacym srjedžowěkowskiem reliefom wopomnjenku platu, kotraž dopomina na šěsć milionow zamordowanych Židow. →

⇒ Blisko něhdy wuznamneje uniwersity Leucorea steji bydleniski dom Philippa Melanchthona (1497–1560), kotrehož pomnik steji pódla Lutheroweho na torhošću před radnicu. Wón je reformaciju ze swojimi njewšednymi darami spěchował, wosebje přez stajne prócowanje, cyrkej zaso k žórlam wróco wjesć. Zdobom bě tež wulki spěchowar kubljanja młodžiny.

K zakončenju smy w Lutherowym dwo-

rje kofej pili a tu na zmužitu a pilnu mandželsku Lutheru, Katharinu z Bora (1499–1552), spominali. Na tutym dworje je wona něhdy swoju zahrodu měła, kotraž je pomhała swójbu kaž tež mnohich studentow a hosći nasycić. Džensa steji tam pomnik, kotryž pokazuje, kak wona energisce přez wrota kroči.

W Lutherowej zahrodze spominachmy tež na čišćerja Hansa Luffta (1495–1584),

kotryž bě hišće dožiwił zhotowjenje 100 000. eksemplara wuběrnje čišćaneje Lutheroweje biblije. Tež nimale wšitke tamne spisy Lutheru je wón w swojej čišćerni rozmnožil.

Z bohatych stawiznow Wittenberga smy sej za krótki čas našeho přebywanja jenož mały džěl wobhladać móhli. Napjeleni z dobrymi nazhonjenjemi wróćichmy so wjeseli zaso domoj. **Handrij Wirth**

Pasion w serbskej rěči znowa předstajeny

„Wy sće swětlo swěta!“ (Mt 5,14) bě hesło lětušeho předstajenja pasionskeje hry srjedź septembra na farskej luce w Chróšćicach. Hesło, kotrež je Jezus Nacaretski w předowanju na horje při jězoru Genecaret sprosředkował, měri so na wokoło njeho zhromadźeny lud. Je to přilubjenje, ale wupraja zdobom wulku zamołwitosć, swětlo woprawdže swěćić dać a dobreho w swěće skutkować.

Hižo třeci raz w běhu poslednich 20 lět je so pasionska hra w serbskej rěči předstajila. Organizacija a přewjedjenje ležeštej w rukach Towarstwa Cyrila a Metoda zhromadnje z Chróšćanskeje wosady. Dohromady pjeć króc předstaji něhdže 240 akterow podawki wo skutkowanju, přeradžě, zasudženju, križowanju a zrowastanjenju Jezusa Chrysta. Kostimy wupožičichu sej z Oberammergauwa a wot Němsko-Serbskeho ludoweho džiwadła. Jewišćowu wobraz w antikskim stilu načisnyštaj Joachim Lipič a hłowny zamołwity za pasionsku hru Jurij Špitank. Režiseraj Tomaš Cyž a Michał Cyž zamóžeštaj z lajskimi hrajerjemi, kotřiž su zdžěla přeni raz na jewišću

stali, jednotny hrajerski kolektiw wuwiać. Při wulkej ličbje sobuskutkowacych na jewišću njeje to samozrozumliwe. Přez wuzběhnjenje rěčaceje wosoby ze swěcu spózna přihladowar hnydom akterow, štož wolóži scěhowanje jednanja. To bě lěpšina napřećo dotalnym pasionskim hram.

Přezcylnje zamóchu so lajkowo do swojich rólow zanuric a je wurazliwje předstajic. Za to někotre přikłady: Rólu Jezusa Nacaretskeho přewza Marko Džisławk z Dobrošic. Po swójskim wuprajenju hraješe 37lětny přeni raz džiwadło. Ze swojim měrnym a přemyslowanym wašnjom hraća a sebjewědomym wustupowanjom je wón publikum přeswědčil. Wuzběhnyć ma so tež Hannes Bulank z Kopšina w róli Judaša. Wón zamó charakterne rysy přiwisnika a přeradnika Jezusa jara derje předstajic, štož pokaza so wosebje w monologu po přeslyšowanju před Kajfasom, jako wobžaruje přeradžěnje Jezusa. Božena Hojerec z Jaseńcy hraješe Marju Madleńu, kotraž chce jako jedna z třoch žónskich Jezusa žalbować. Jeje monolog žarowanja přeńdže na dialog z Jezusom, jako so tón

jej zjewi a z njej rěči. Přeswědčace běchu wosebje jeje jasne wurjekowanje kaž tež mimika a gestika w předstajenju změny žarowanja do wjesela.

Cyłkownje pokazachu dwanaće scenskich wobrazow, kiž wobrubichu so z chórowym spěwanjom. Chór zestaji so z cyrkwinskeho chóra Chróšćanskeje wosady a chóra Lipa z Pančic-Kukowa pod nawodom Jadwigi Kaulfürstoweje. Ze spěwom „Haleluja, Chryst je stany!“ zakónči chór z přewodom dujerjow jimace předstajenje. Mystisce nastajena swěca, lasery a kumštny kur podachu k tomu skutkowny wobraz. W času spěwanja jěchachu križerjo před jewišćom, štož je dobra ideja za wobraznjenje poselstwa Zrowastanjeneho. Rjenje wupyšene konje wšak kedžbnosć wot kónčneho wjerška pasiona na hłownym hrajnišću trochu wotwjedžechu.

Akteroj rozžohnowachu so ze swěčkami w rukach. Tak nawjazachu na wodžace hesło pasiona „Wy sće swětlo swěta!“ a namołwajachu z tym tež publikum, swětlo do swěta njesć.

Stefan Cuška

Foto: R. Ledźbor

Na farskej luce w Chróšćicach předstaji srjedź septembra něhdže 240 akterow z wulkim wuspěchom wospjet serbsku pasionsku hru.

Hodźijska bjesada wosadu w Delnjej Łužicy wopytała

Za léco 2015 planowaše Hodźijska bjesada zajězd do Delnjeje Łužicy. Chcychmy tamniše serbske wosadne žiwjenje zeznać a wosobinske zwiski nawjazac. Tehodla wobročich so na knjeni fararku Köhler w Dešnjnje, kotraž naše předewzaće witaše. Njedzeli, 12. julija, podachmy so džesačo z Hodźijskeje wosady w třoch wosobowych awtach na jězbu do Dešna. Někotři dalši zajimcy, kiž bychu hewak sobu jěli, rozsudzichu so za Chrósćicy, hdžež so samsny dzeń folklorny festiwal wotmě.

Dešnjanska wosada leži na kromje Blótow mjez Choćebuzom a Bórkowami. Położenje serbskeje rěče tam je podobne kaž pola nas. Starši ludźo na wsach ertnje hišće serbsčinu nałožuju, njewobknježa pak ju jako spisownu rěč, dokelž w nacistiskim a w powójnskim času žanu serbsku wučbu njemějachu. Pola srjedźneje generacije je wužiwanje serbsčiny na jednotliwe swójby wobmjezowane. Džěci móža w pěstowarni a w šuli serbsku rěč wuknyć.

Knjeni fararka Köhler je němskeho pochada, zasadźuje pak so jara za spěchowanje serbskeho wosadneho žiwjenja. Wuknje delnjoserbsčinu a móže ju hižo dosć derje nałožować.

Naš wopyt zahaji so z wobdžělenjom na derje wopytanych němsko-serbskich kemšach pod hołym njebjom při zwonowej wěži we wosadnej wsy Strjažow. Wěžu běchu před wjac hač sto lěta wosrjedź wsy natwarili, zo bychu při chowanjach na bliskim wjesnym pohrjebnišću zwonić móhli. Tež wšedny dzeń w postajenych časach je zwón zaklinčať a njedzeli je na kemše do susodneho Dešna wołať. W Božej službje, kotruž dujerjo ze swojimi pozawnami wobrubichu, přednjesechu so jedne čitanje a někotre modlitwy serbsce. Moje wočakowanje, zo bychmy móhli při spěwanju delnjoserbsčinu aktiwnje nałožować, so

Do kemšow při zwonowej wěži w Strjažowje

Foto: G. Krawc

bohužel njespjelni, dokelž so jenož němsce spěwaše. Fararka Köhler wopodstatni to z pobrachowacymi znajomosćemi serbskeje spisowneje rěče. W mjenje nas Hodźijskich wopytowarjow přednjesech na kemšach postrow w hornjoserbsčinje. Při kofejku po kemšach mějachmy jara wutrobite a zajimawe rozmołwy z tamnišimi wosadnymi. Čujachmy so w Dešnjanskej wosadze kaž doma.

Po wobjedže w „Serbskim dworje“ w Dešnjnje wobhladachmy sej tamniši domizniski muzej, kotryž pjelni bywšu wjesnu šulu wot pincy hač na łubju. Wobšěrne zběrki informuja nazornje wo žiwjenju Delnjoserbow w zašłych lětstotkach. Jara zajimawa je tež bohata přehladka delnjoserbskich drastow.

Potom wopytachmy cyrkej, kotraž steji hnydom w susodstwje šule. Lutowanja koštow dla bě ju pruski kral jako tykowany

twar, ale z masiwnej wěžu, natwaric dał. Cyrkej skići někak 400 kemšerjam městno a je, kaž so nam praji, na njedzelach a swjatyh dnjach přeco derje pjelnjena. Wosebje wobhladanja hódne je bohate nutřkowne wuhotowanje z pomolowanym drjewjanym wjerchom a wobrazami ze žiwjenja Jezusa kaž tež z bibliskimi hronami w němskej a serbskej rěči na wobložanju łubjow.

Jako poslednje wobhladachmy sej hišće sydliščo „Stary lud“ za cyrkwu. W jamowych domach, kiž su po historiskich přikładach natwarjene, je nazornje žiwjenje słowjanskich kmjenow po wobsydljenju Łužicy w 7. lětstotku předstajene.

Za wšěch wobdžělnikow bě wopyt pola našich delnjoserbskich bratrow a sotow rjany dzeń poľny dožiwjenjow. Delnja Łužica je so nam zblížila a lubosć k serbskosći je so w nas skrućila.

Gerat Krawc

Přiwzaće šulskich nowačkow

Z derje wopytanej swjedźenskeje Božej služby je so na 12. njedzeli po Swjatej Trojicy, dnja 23. awgusta, za wšitkich šulerjow Ewangelskeje srjedźneje šule w Bukecach nowe šulske léto započalo. Nowačcy pjateho lětnika, wšo dohromady šesnačo, buchu po požohnowanju přez wosadneho fararja Thomasa Haenchena z kwětku do šule wítani.

Zajimca za wučbu serbsčiny bohužel mjez nimi njeje. Tak budže ze štyrjoch šulerjow wobstajaca skupinka, nětko w 6. lětniku, hač na dalše jenička, kiž so na tu tej šuli z nawuknjenjom serbskeje rěče zaběra.

Tekst a foto: Arnd Zoba

Kermušne kemše w Hodźiju

Zwonkowy napohlad Hodźijskeje cyrkwyje je wot wšěch wjesnych cyrkwjow Budyskeho kraja tón najbóle napadny dla jeje charakteristiskeje wěže. Wot daloce wupada, kaž by cyrkwinski twar był dwuwěžaty, tuchwilu ma tež jenož jednu wěžu, ale napadne šěroko, tola na nej so wysoko pozběhowacej wótrej wjerškaj. Na lětušej kermušnej njedźeli su kemšerjo tež znutřka, pod jeje wjelbami, napadne akcenty dožiwili.

Farar Rummel, Němc, witaše kemšerjow w serbskej rěči. Serbski akcent so stopnjowaše ze zahajenskim kěrlušom chóra Budyšin „Wšón swět Knjezej zawyskaj!“, zesyljny ze spěwarjemi Bukečanskeho cyrkwinskeho chóra, a doživi swój wjeršk ze serbskej „Liturgiju Trinitatis“, kompoziciju Sebastiana Elikowski-Winklera Choćebuskeho. Po tym zo bě farar kemšerjow k Božemu wotkazanju w połkruhach před wołtarjom zestupić dał – w Hodźiju srjedź cyrkwyje –, zanošowachu so do swjatočneje čišiny najprjedy cunje zynki liturgiskeho spěwanja. Bórze po tym so pozběhowachu sylnišo a sylnišo a wulku Hodźijsku cyrkwy z krasnje klinčacyimi harmonijemi a tež njezwučenyimi zwukowymi kombinacijemi wupjelnichu.

Serbske spěwanje – to běše něšto wosebiteho. Po kemšach sej ludžo prajachu, zo hišće njejsu tajke Bože wotkazanje dožiwili. Farar, tak jeho słowa, běše hnuty. Džensa posudzuje podžěl spěwarjow: „Es war wunderbar, einmalig.“ Hodźijska cyrkwy je z dobrej akustiku spěwanje podpěrowała.

Prédowanje z klětki wobjednawaše temu, čehodla je wćipnosť něšto wužitneho za

Pod nawodom Michała Jancy zanjesje chór Budyšin, zesyljny z Bukečanami, na kermušnych kemšach w Hodźiju „Liturgiju Trinitatis“.

Foto: K. Krawc

čłowjeka, a to na přikładze cłownika Cacheja po Lukašu 19,1–10. Cachej zalěze na štom, dokelž chcyše, přez masy ludu hladajo, přichad Jezusa widžeć. Jezus so na njeho dohlada a da so wot Cacheja do domu přeprošyć – we wočach ludži do domu toho, kotryž za romsku wobsadku židowskej ludnosći pjenjezy sćaza a sej při tym do zaka tyka. Cachej je wćipny, što jemu Jezus rjec ma. Dokelž je wćipny, so za Jezusowe słowa zajimuje, skónčnje so za nje zahori a so swojeho bězmanstwa a klukarstwa wotrjeknje. Farar Rummel ma za to, zo tež my měli wćipni być a za wěrnosćemi slědzić. Na prašenja žiwjenja wotmołwy dóstać, rěka přeco zaso so prašeć a za wotmołwami pytać. To rěka „při tym wostać“ a wbstajnje njedźelne kemše wužiwać, jako žórto dopóznaćow. Chór Budyšin

a Bukečanscy zakónčichu kermušne kemše z kěrlušom „Budź chwalba Bohu samemu“.

Po kemšach mje před zachodom mi njeznate burske mjezwočo strowješe – z posměwkom. Prajach sej w myslach: Tón by tola dyrbjał serbsce móc! Narěčach jeho serbsce a wón mi wotmołwi – němsce: „Ach, ja bych wam rady serbsce wotmołwił. Ale ja wjace njemóžu serbsce. Hdyž sym ja do šule zastupił, njejsym žaneho słowa němsce móhl, mać a wowka stej byłoj bjezradnej, što budže z tym hólcom, hdyž wón ničo němski njemóže. Wy móžeće ze mnu serbsce rěčeć. Ja was rozumju.“ Ja prajach: „Da božemje a strowi zas!“ Na to so ze samsnymi słowami mi džakowaše a doda – serbsce: „To su džensa za mnje rjane kemše byli.“ „Štó wy sće?“ „Ja sym Kmoch z Debriec.“ **Křesćan Krawc**

Zańdženosć a přichod so zetkałoj

Njedźelu, 13. septembra, doživi něhdze 25 wobdžělnikow serbskeho wosadneho popołdnja w Slepom wosebity wjeršk. Fotografikar Jürgen Maćij z Budyšina pokazowaše wuběrk zwjetša njewozjewjenych wobrazow ze swojeje wobšěrnej fotoweje dokumentacije Slepjanskeje kónčiny, kotraž bě we 80tych a 90tych lětach zašleho lěttotka nastała. Wobrazy wubudźichu čitlu rozmótwu mjez wobdžělnikami, wsako spóznachu na nich starych znatych abo samo sebje samych. Bě to jónkrótny wulět do zaštosće. Wšitcy běchu sej přezjedni, zo je dokumentacija Jürgena Maćija wuznamna fotowa drohoćinka za přichodne generacije.

Po wobhladanju wobrazow sadźichu Serbja Slepjanskeje wosady na farskej zahrodźe serbsku lipu. W zwisku z Lutherowej zahrodu we Wittenbergu prihotuje so wosada tak hižo nětko na reformaciski jubilej w léće 2017. Lipa je so z tym stała

Na wosadnym popołdnju sadźichu Serbja Slepjanskeje wosady serbsku lipu na farskej zahrodźe.

Foto: J. Maćij

ze symbolom za nadźiju a přichod ewangelskeho serbstwa w holanskich kónčinach. Na jónkrótno wašnje stej so tuž

na tutym popołdnju zańdženosć a přichod w Slepom zetkałoj.

Jadwiga Malinkowa

Powěsće

Slepo. Sobotu, 29. awgusta, wotewrěchu w Slepjanskej cyrkwi wustajeńcu Karla Vouka z Rakuskeje. Do toho dožiwi něhdže 35 zajimcow hnujacy „Rekwiem za Mata Starika“ z tekstami, wobrazami a hudźbu kołowokoło brunicoweje tematiki. Čiće diskusije pjelnjachu wječork, kotryž běštej zhromadnje wuhotowałojo Załožba za serbski lud a Slepjanska wosada.

Slepo. Njedzelu, 6. septembra, wopyta něhdže 85 katolskich młodostnych serbskeje dekanatneje młodžiny Slepjansku wosadu. Młodostni swjećachu zhromadnje z fararjom Gabrišom Nawku a wosadneje fararku Jadwigu Malinkowej ekumenisku nutrnosť. Po tym zeznajomichu so ze Slepjanskimi cyrkwinskimi stawiznami a poswačichu na Slepjanskej farje, přjedy hač so dale do Blótow podachu.

Budyšin. Na židowskim pohřebnišću w Budyšinje wotmě so njedzelu, 6. septembra, modlenje kadiša w spominanju na Budyskich židow, kotřiž buchu za čas nacionalsocializma wuhnaći a zamordowani. Modlenje wuhotowaštaj zhromadnje lékař Hans-Eberhard Kaulfürst z Budyšina a kantor Michal Foršt ze židowskeje wosady w Praze. Nastork ke kóždolětnej nutrnosti přenju njedzelu septembra bě dať Roman König, před džesać lětami zemřety předsyda Drježdžanskeje židowskeje wosady. Kadiš w Budyšinje wotmě so lěta 26. raz. Nimale 40 ludźi z Budyšina a wokoliny so wobdželi.

Gołbin. Dwurěčne kermušne kemše swjećěštaj njedzelu, 13. septembra, wosadny farar Klaus Natho a za serbske džělo zamołwity farar Ingolf Kšenka. Mjez kemšerjemi w połnje wobsadźenej cyrkwi bě wjac hač 20 žonow a holcow w serbskej drasće. Wosadni dujerjo kemše hudźbnje wobrubichu. Božej službje přizamkny so zhromadna bjesada před cyrkwu a popołdnu wjesny swjedžen na swjedźenskeje łuce.

Wětošow. Něhdže 50 kemšerjow wobdželi so njedzelu, 13. septembra, na dwurěčnych kemšach we Wětošowje, kotrež swjećěštaj zhromad-

nje farar n. w. Dieter Schütt a wosadny farar Roland Eiselt. Mjez kemšerjemi běchu tež hosćo z Wendlanda, za kotrychž bě Boža služba ze serbskim podžělom wosebite dožiwjenje. Po kemšach běchu wšitcy na zhromadny kofej přeprašeni.

Łuty. Do tudyšeje ewangelskeje cyrkweje su so srjedź septembra paduši zadobyli a něhdže 350 lět staru cynowu dupu ze železnym wobhrođenjom pokradnyli. Za wosadu nima sakralna drohoćinka jenož materielnu hódnotu, jeje zhubjenje woznamjenja zdobom wulku ideelnu škodu.

Rom. W stolicy Italskeje pomjenowachu 16. septembra blisko Koloseja naměsto po Martinu Lutheru. Z pomjenowanjom dopomina so na přebywanje němskeho mnicha, kiž sta so pozdžišo ze znatym reformatorom, lěta 1510 w Romje. Zdobom je pomjenowanje rjane znamjo žiweje ekumeny we hłownym měsće katolicizma, zwurazni ewangelski farar w Romje J. M. Kruse.

Kamjenc. Před 450 lětami přepodachu klóštersku cyrkew w Kamjencu městu za serbske ewangelske kemše. Składnostnje jubileja přednošowaše Jan Malink pjatk, 18. septembra, wo stawiznach Serbskeje cyrkweje a wo ewangelskich Serbach w Kamjencu. Sobotu wotmě so kolokwiji, na kotrymž předstaji Lubina Malinkowa stawizny Serbskeje cyrkweje w Lubiju.

Dary

W awgusće je so darilo za Pomhaj Bóh 12 eurow. Bóh zohnuj dar a daricela.

Spominamy

Před 50 lětami, 16. oktobra 1965, zemře serbski wučer a spisowacel **Richard Iselt** w Budyškej chorowni. Wón narodži so 1889 jako syn listonoša w domje na Cyhelskej 17 w Budyšinje. W ródny mjesće wopyta ludowu šulu a Krajnostawski wučerski seminar. Jako wučer skutkowaše w serbskich šulach we Wulkim Wjelkowje, w Hornjej Hórc, Poršicach, Komorowje pola Klukša, Bukecach a naposledk wot 1929 jako šulski nawoda a kantor w Poršicach, zwotkež woteńdže 1941 do Beskidow. 1945 wróći so do Łužicy, džělaše w šulskim wotrjedze Domowiny, staraše so wo biblioteku Maćicy Serbskeje a bě ze załoženjom Instituta za serbski ludospyt w lěće 1951 nawoda Serbskeje centralneje biblioteki. W tutech powójnskich lětach, w kotrychž bě w serbskim přistajenju, skutkowaše zdobom spisowacelsce. Sta so z popularnym awtorom zwjetša humoristiskich powědančkow ze zašłych časow, kotrež wunđzechu w serbskej nowinje, Rozhledže a Protyce kaž tež w knižnym zběrkomaj. Za aktualnu potrebu přeloži džěćacej knize a džiwadłowe hry do serbsčiny. Z wotchadom na wuměnk 1957 wšak jeho serbske pjero womjelkny. Wón bu na Budyškim Hrodzišku pochowany, hdžež jeho row džensa hižo zdžeržany njeje. T.M.

Přeprašujemy

- 04.10. 18. njedzela po Swjatej Trojicy**
09.30 dwurěčne kemše w Bukecach (farar Haenchen)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)
- 07.10. srjeda**
19.00 Rakečanska bjesada we farskej bróžni
- 09.10.–11.10.**
Serbski ewangelski kónc tydženja w Chołmje
- 15.10. štwórtk**
18.30 Bukečanska bjesada na farje
- 18.10. 20. njedzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 31.10. reformaciski swjedžen**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Slepom
14.00 namša z Bóžym blidom w Janšojcach

W nowembru wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 01.11. 22. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
- 07.11. sobota**
14.30 wosadne popołdne w Bukecach
- 08.11. dopředposlednja njedzela cyrkwinskeho lěta**
09.30 dwurěčne kemše w Rakecach (farar Kecke, sup. Malink)
11.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hódzižu (farar Rummel)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawacelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.